

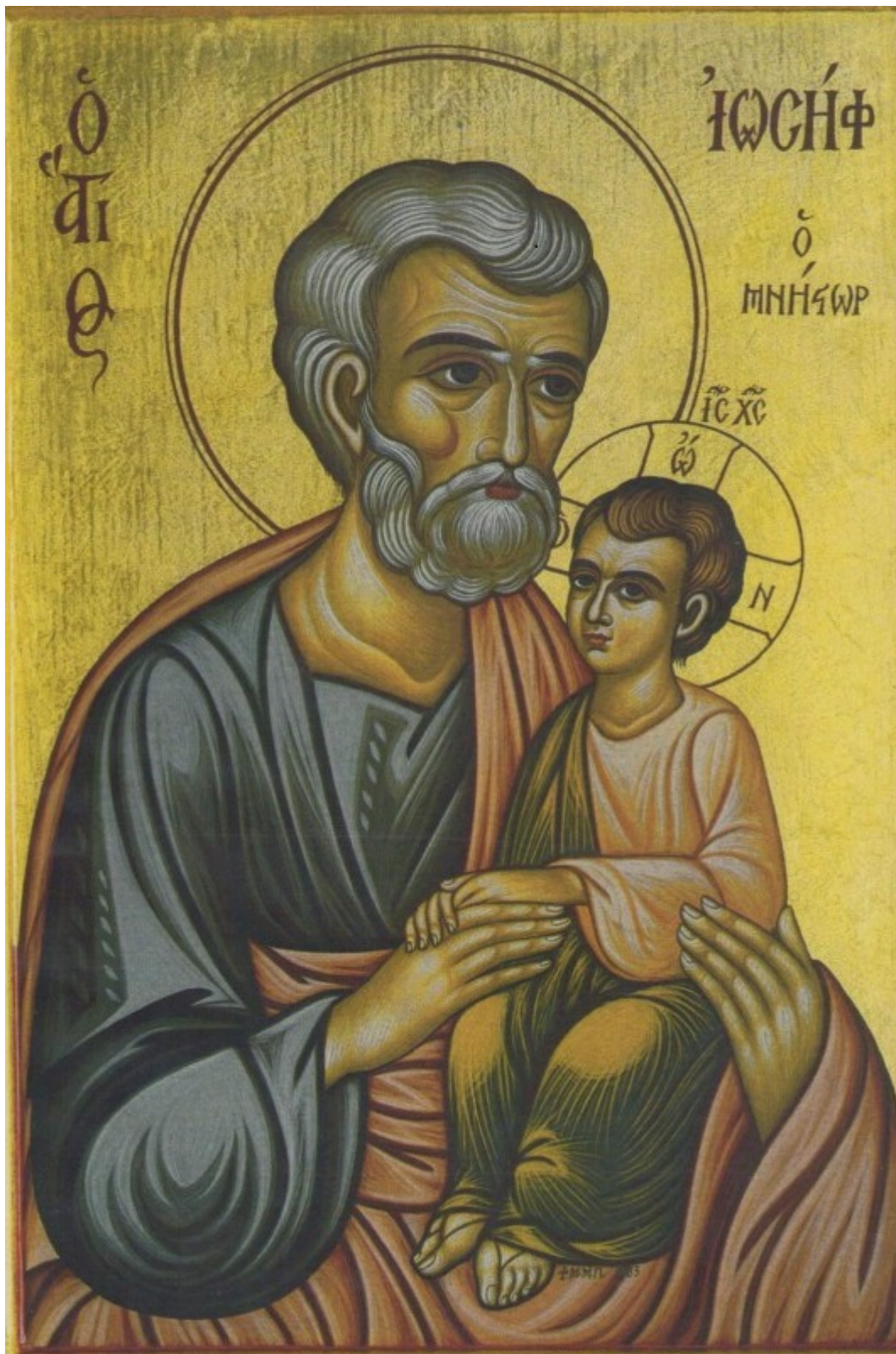
27 Δεκεμβρίου 2017

Ο δίκαιος Ιωσήφ στην υμνολογία των Χριστουγέννων (Γεώργιος Ζαραβέλας, Θεολόγος)

[/ Πεμπτούσια](#)

Ο Ιωσήφ ο Δίκαιος, μνήστορας της Θεοτόκου, συνιστά ένα από τα δραματικά πρόσωπα της Γέννησης του Χριστού. Υπήρξε γνήσιος υπηρέτης του μυστηρίου της Θείας Οικονομίας, το οποίο ξεκίνησε με την ενανθρώπιση του Σωτήρα Χριστού. Η διακριτική παρουσία του στο πλευρό της Θεομήτορος είναι δηλωτική του χαρακτήρα του. Οι αρχικές αμφιβολίες του για την άσπορη σύλληψη του τόκου της Μαριάμ περιγράφουν άριστα την αδυναμία της ανθρώπινης λογικής να κατανοήσει το μυστήριο του Θεού και την παντοδυναμία Του να άρει τους νόμους της φύσης, που ο ίδιος δημιούργησε.

Η υμνογραφία των Χριστουγέννων αναφέρεται σε πολλά σημεία στο πρόσωπο, τη δράση και τη στάση του Ιωσήφ. Ιδιαίτερες αναφορές για εκείνον υπάρχουν σε ορισμένα από τα ιδιόμελα τροπάρια των Μεγάλων και Βασιλικών Ωρών της παραμονής της δεσποτικής εορτής και στον α' κανόνα του Όρθρου της Κυριακής μετά τη Χριστού Γέννηση, ποίημα Ιωσήφ του Υμνογράφου, ο οποίος τιμά τον δίκαιο

Ιωσήφ, όπως και το αγιολόγιο της ημέρας.

Οι αναφορές της υμνογραφίας για τον Ιωσήφ μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κύριες κατηγορίες: α) Η προσωπικότητα και οι αρετές του Ιωσήφ, β) Η συμβολή του Ιωσήφ στο μυστήριο της Θείας Οικονομίας και γ) Η περιγραφή της αρχικής στάσης του Ιωσήφ, με απόγνωση, γεμάτος από αμφιβολίες και η μεταστροφή του ύστερα από το όραμα του άγιου Αγγέλου.

Ο Ιωσήφ περιγράφεται ως άνθρωπος δίκαιος, αγαθός και καθαρός στην καρδιά. Η καταγωγή του από τη γενιά του βασιλέα Δαβίδ δεν παραθεωρείται, αλλά τονίζεται, αφού τονίζεται η βασιλική καταγωγή του Χριστού και ως προς την ανθρωπότητά Του, ακόμα και με την θεώρηση του Ιωσήφ από τους απλούς ανθρώπους ως πατέρα του Βρέφους. Ο σεβασμός που έδειξε προς τη Θεοτόκο, αλλά και η υπακοή του στο θέλημα του Θεού είναι στοιχεία που φανερώνουν την αδαμάντινη προσωπικότητά του. Η επιλογή του από τον Θεό ως μνήστορα της Παρθένου δεν είναι τυχαία και αυτό αποδεικνύεται τόσο από τις αρετές, με τις οποίες ήταν εφοδιασμένος, όσο και από τη συμβολή του στη διακονία που του ανέθεσε ο Κύριος.

Η συμβολή του Ιωσήφ στο μυστήριο περιγράφεται από την υμνογραφία κατά κόρον. Ο κανόνας του Ιωσήφ του Υμνογράφου της Κυριακής μετά τη Χριστού Γέννηση εγκωμιάζει τον μνήστορα της Θεοτόκου, αφού η δόξα του είναι αληθινά μεγάλη και το αξίωμα του να φαίνεται στα μάτια των ανθρώπων ως πατέρας του Χριστού είναι σπουδαίο. Ο Ιωσήφ σκιαγραφείται ως θεράποντας και διάκονος του Χριστού και φύλακας της Θεοτόκου και του Θείου Βρέφους. Τονίζεται ιδιαίτερα η συμβολή του στην ασφαλή φυγάδευση του Χριστού και της Θεομήτορος στην Αίγυπτο και στην επιστροφή τους στην Παλαιστίνη, αφότου εξέλειπε ο κίνδυνος για αυτούς.

Ο χαρακτηρισμός του ως πατέρα του Χριστού ερμηνεύεται άριστα από την υμνογραφία. Οι ποιητές των τροπαρίων περιγράφουν ακριβώς το ρόλο του Ιωσήφ ως μνήστορα της Θεοτόκου. Εξηγούν ότι δεν ήταν φυσικός πατέρας του Χριστού και δεν είχε καμία σαρκική συνάφεια με την Παρθένο, την οποία σεβάστηκε και ποτέ δεν διέφθιρε. Ως «υπήκοος των θείων ρημάτων» εκπλήρωσε τη διακονία που του ανατέθηκε. Δέχθηκε να ονομάζεται πατέρας του Χριστού, χωρίς να υπάρχει αντικειμενικά καμία συμβολή του στη σάρκωσή Του. Η όλη στάση του απένειμε δίκαια τον τίτλο του πατρός, αφού «μεγαλύνθηκε τη σεπτή προσηγορία» και καταξιώθηκε μεταξύ των ανθρώπων.

Η αρχική στάση του Ιωσήφ τονίζεται, ιδίως, στα προεόρτια των Χριστουγέννων τροπάρια. Ο μνήστορας της Θεοτόκου φαίνεται σκυθρωπός, λυπημένος, γεμάτος αμφιβολίες και άρνηση προς το μυστήριο, αδυνατώντας να κατανοήσει το

θαυμαστό τρόπο της σύλληψης, αλλά και του τόκου της Αειπαρθένου. Ο Ιωσήφ, ύστερα από το όραμα του Αγγέλου, διανοίγει τα μάτια του, κατανοεί ότι εκπληρώνονται πλέον οι προφητείες της Παλαιάς Διαθήκης και μεταστρέφεται. Δεν επιθυμεί πια να απομακρύνει, έστω και διακριτικά, χωρίς να εκθέσει στα μάτια των ανθρώπων, τη Θεοτόκο και στέκεται φύλακας και προστάτης της. Η αμφισβήτηση και ο εκνευρισμός του Ιωσήφ δηλώνονται μέσα από τους ύμνους, στους οποίους απευθύνεται σε έντονο τόνο προς τη Θεοτόκο και της ζητά εξηγήσεις για το παράδοξο φαινόμενο.

Η ευσεβής συμμετοχή του Ιωσήφ στο μυστήριο της Ενανθρώπησης του Λόγου τον περιβάλλει με ιδιαίτερη τιμή. Εκείνος ήταν από τους λίγους ανθρώπους που καταξιώθηκε να κρατήσει στα χέρια του τον νεογέννητο Χριστό, όπως και ο Συμεών ο Θεοδόχος κατά την Υπαπαντή, ώστε ο υμνωδός να τον παρεμβάλλει με αστέρα, που φέρει την ακτινοβολία του από τον Ήλιο-Χριστό. Η αναδοχή του Χριστού στα χέρια του τον καθάγιασε και τον κατέστησε άγιο, ώστε να τον υμνούν όλες οι γενεές.

Ο Ιωσήφ ήταν αυτόπτης μάρτυρας όλων των γεγονότων των πρώτων ετών της επίγειας δράσης του Χριστού. Ήταν παρών στον τοκετό, προσκύνησε μαζί με τους Ποιμένες το Θείο Βρέφος, τον ύμνησε μαζί με τους Αγγέλους και αναγνώρισε πρώτος απ' όλους ότι Εκείνος είναι ο Δημιουργός. Στο γήρας είδε να εκπληρώνονται όσα περίμεναν τόσες γενεές πριν από εκείνον. Ο υμνωδός τον χαρακτηρίζει ως ισότιμο των αγγέλων, των προφητών και των μαρτύρων, αλλά και συνόμιλο των Αποστόλων. Η ευλογία να πληροφορηθεί το μυστήριο της Σύλληψης πρώτος, ύστερα από τον Αρχάγγελο Γαβριήλ μαρτυρά την ιδιαίτερη τιμή, με την οποία τον περιέβαλε ο Θεός, ενώ, σε άλλο σημείο, υμνείται ως ανώτερος των αγίων Αγγέλων, αφού ο Ιωσήφ κράτησε με τα ίδια του τα χέρια τον Θεό, σε αντίθεση με εκείνους που τρέμουν στην παρουσία Του.